

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus XXXVIII. De Obligatione solvendi tributa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

certum quod ejusmodi contractus ad solvendam mercedem promissam obligent post opus turpe, sed tam ab autoritate, quam a ratione verè probabile esse, eosdem esse omnino nullos. Ergo cum melior sit conditio possidentis in dubio: vel cum prudenter judicare possit, se non obligari, independenter à sententia judicis non debet suis 50. florenis se spoliare, sicut igitur nec meretrix acceptos jam 50. florenos ob similem causam restituere tenetur, sic nec promissos ipse fornicator Procopius.

Hinc neque ipsa meretrix occulta compensatione uti quoad hoc poterit.

Dico quintò. Si tamen à Judice super hac causa à Margarita conventus Procopius ad solvendam huic mercedem post opus turpe condemnatus fuerit, ad eos extradendos videtur obligatus. Ratio est: quando in utramque partem rationes sunt probabiles, tunc standum est sententià Judicis: ergo &c. antec. constat ex pluribus aliis instantiis.

CASUS XXXVIII.

De obligatione solvendi tributa.

Cajus à Cornelio, suo bono amico, emit aliquod prædium 1000. florenis; quia autem immemoralis consuetudo subditos illius Toparchiæ obligaverat, ut possessores singulis annis pro magnitudine pretii, quo prædium fuerat comparatum, Territorii seu Hofmarchiæ elomino certam pensionem seu tributum solverent, ne convenientem pretio emptionis taxam, sed aliquantulum minorem, annuatim deberet solvere, cum Cornelio suo bono amico convenit, ut hic trecentis florenis clam receptis in instrumento venditionis testaretur, à se prædium Cajo septingentis solummodo florenis fuisse venditum.

Q. 1. Qualisnam obligatio solvendi tributa datur?

Q. 2. Qualiter de justitia tributorum, ut obligent, subditis consistere debeat?

Q. 3. Quid nostro Cajo sit respondendum?

SYNOPSIS.

§. I.

Præmittuntur scitu necessaria.

1. Undenam hæc vox tributum sit derivata? 2. Denotatur illà voce pensio publica principi solvenda.

Xxx 2

6. Dav-

3. Dantur varie ac diverse tributorum species. materialis.
 4. Que diversitas tamen est solum 5. Ut sit justum, certas conditiones habere debet.

§. II.

Resolvitur primum quæsitum.

Qualis obligatio solvendi tributa detur?

6. **D**atur in hoc puncto triplex diversa sententia. 10. Adversariorum ad rationes pro tertia sententia alias responso refutatur.
 7. Una contendit tributum, si exactum fuerit, solummodo reddendum esse. 11. Princeps potest, atque vult obligare subditos ad solvendum sibi tributum, antequam hoc exigatur.
 8. Altera vult antiqua, non autem de novo imposita tributa esse solvenda. 12. Leges tributa imponentes non sunt ex se merè penales.
 9. Tertia ad solvenda tributa, si de illorum justitia constet, subditos in conscientia obligat, etiamsi non expetita fuerint. 13. Neque tales evadunt ex adjecta quadam pena.

§. III.

Solvuntur rationes ab adversariis pro se adductæ.

14. **R**efutantur patroni prime sententie, 15. Nec non etiam secundæ.

§. IV.

Resolvitur secundum quæsitum.

Qualiter de justitia tributorum ad hoc ut obligent constare subditis debeat?

16. **I**n diverso sensu aliquid nobis constare potest. 19. Non obstante illo principio, in dubio melior est conditio possidentis.
 17. Solum dubium negativum de justitia tributi subditum non excusat. 20. Procedunt tamen hæc omnia, si constet principi in generali competere hanc facultatem.
 18. Uti neque dubium positivum.

§. V.

Resolvitur principalis & ultimata quæstio.

Quid nostro Caso sit respondendum?

21. **C**oncluditur denique Cajum nostrum absque peccato injustitie

non posse omiſſa quadam juſti instrumento emptionis exprimere. pretii portione non integrum in 22. 23. Satisfit duabus objectionibus.

§. I.

Præmittuntur ſcitu neceſſaria.

Refolutio hujus caſus, ex eo deſumenda videtur, an leges ſolvendi principibus tributa obligent in conſcientia, vel tantum merè pænalis ſint annumeranda: quòd ut eò feliciter præſtemus, ſciendum hoc nomen tributum derivari à verbo *tribuo* juxta ulpianum in lege *ager §. ſtipend. ff. de verborum ſignificatione*: ab ipſa autem hac voce tributum derivatum eſſe nomen *tribus*, quo denotare conſuevimus certas determinatas partes alicujus communitatis; à ſingulis iſtis cum exigeretur tributum, hinc teſte Gregorio Lopezio in *l. 25. tit. 13. p. 5.* partes iſtæ tribus fuerunt nominatæ.

1 Omiſſis aliis ſignificationibus notamus, ſecundò, voce iſta ex uſu ſignificari penſionem publicam principi ſolvendam, quæ ad regioſ uſus vel principis ſumptus, ſeu communes Reipublicæ operas per ſingulos de populo diſtribuitur, & ſta- ta lege perſolvitur. Ex mente Valerii Reginaldi ſignificat generaliter onera impoſita privatis auctoritate publica.

2 Advertimus tertio tributorum varias ſpecies ab authoribus adduci: in hiſ continetur pretium, quod principi vel communitati ſolvitur de proprio ſolo, vocaturque pen-

ſio publica, cenſus publicus, & tributum in ſpecie acceptum. Illud verò pretium, quòd ſolvitur pro rebus advectis, & aſportatis, nominatur vectigal, teloneum, quidagium, gabella, & duana ac datium. Pedagium autem ſolvitur pro habilitate viarum. Tallia, præſtantia, collecta & impoſitio, quæ omnia idem ſignificant, ſunt pretium, vel ſumma, quæ ſolvitur à ſingulis ſubditis proportionaliter ad rotam ſubſtantiam. Suarezius: *de legibus l. 4. c. 18. de tributis* aſſerit horum aliud eſſe reale, de rebus immobilibus, & de harum fructibus quot annis perſolvendum: aliud dein perſonale, quod ratione perſonæ traditur, vocaturque *cenſus*, à juriftis capitatio quia per capita ſolvitur, denique aliud eſſe mixtum, quod ex utroque conſurgens eſt tributum ex mercibus evectis vel invectis in provinciam.

Advertimus quarto, licet magna diverſitas, prout vidimus, ac genera tributorum reperiantur, hanc omnem tamen diverſitatem merè eſſe materialem, eò quòd vel ex materia vel ex fine vel cauſa ob quam imperantur, vel ob res quibus imponuntur deſumatur: interea tamen eandem eſſe formalem obligationem in omnibus, longiſ-

simè tamen diversam à tributis realibus ab amphitevta vel feudatario ex contractu iustissimo perfolvendis.

5 Advertendum quintò, ut tributum aliquod iustum sit, requiri primò legitimam potestatem residentem in ferente legem tributi. Secundò certam causam finalem, seu

rationem tributi, quæ est vel ipsa sustentatio principis ratione sui muneris pro communitate iustissime eidem debiti, vel ipsum bonum commune. Tertiam conditionem esse formam, proportionem scilicet servandam inter tributum, & subditos, quibus imponitur.

§. II.

Qualis ad solvenda tributa obligatio detur?

6 Advertendum sextò, triplicem sententiam esse circa obligationem ad solvenda tributa iustè imposita. Prima tenet, licitam esse in conscientia non declarare contractum, vocationem aut venditionem mercium &c. neminem obligari ad non occultandum tale debitum, seu fundamentum solvendi tributi; similesque leges tunc solum obligare, si exactor vel publicanus occurrat & petat. Ita dicuntur sentire Angel & Navarrus in cap. fraternitas 12. q. 2. an. 21. tacitè eandem tradere videtur Tabien v. pedagia n. 8. § 9. Medina 1. 2. q. 90. art. 4. Henricus tom. 1. l. 7. de indulgentiis c. 36. §. 4. cit. D. Sencinates, Parlador, inclinat etiam Soto l. 3. de iudic. q. 6. art. 7. in fine.

7 Rationes pro hac sua opinione fundant præcipuè in consuetudine, quæ interpretari & moderari legem potest, & hac ratione etiam quotam tributorum per legem taxatam: quod constare clarè afferunt in quota decimarum. 2. Si

tales leges obligarent in conscientia, omittentes solutionem tenerentur ad restitutionem: quod onus est gravissimum ac moraliter impossibile; ac contra consuetudinem confessariorum tales res ad id neutiquam obligantium. 3. Si dicantur leges tales purè penales esse, sicut illæ tolerabiles, quæ aliis sunt nimis rigorosæ. Accedit iuxta illos quartò, quòd hæc ratio etiam fini illarum consultum sit, quòd principes hoc modo sufficientia stipendia accipiant, cuius tributorum defraudatio per executionem penarum compensetur. Quintò, leges tributorum feruntur ordinariè sine verbo præcipiendi; sed utuntur verbo statuendi, & quidem sub aliqua conditione penali: ergo talis lex erit purè penalis non obligans in conscientia.

Altera sententia facit discrimen inter vetera & nova, de quorum initio constat: asserendo hæc posteriora solvenda non esse, nisi petantur jumo: etsi petantur, ad solutionem

nem in conscientia nullum obligari, quando de illorum iustitia non constat, ac subinde res est dubia. Ita sentiunt Gabriel. Disp. 15. q. 5. concl. 7. Sylvester. v. Gabella 3. q. 3. num. 9. § q. 14. num. 29. Cajetanus v. *veſtigal in fine*. Inclinat Driedo. d. l. 2. de libert. Christiana c. 5. *versus finem*, Armilla verbo *Gabella num. 18*. Arragon. 22. q. 62. art. 3. *inclinat etiam Corduba in summa q. 95. dub. 1. Medina d. c. 13*. fundant se hi Authores in capitulo *quantum de censibus in sexto*, ubi nova pedagia presumuntur injusta & reprobata: ergo inferunt, si certò non constat illa esse justa, unusquisque potest presumere de illorum injustitia. 2. ajunt in dubio meliorem esse conditionem possidentis, atqui subditi possident rem suam, preterea dubium est de iustitia tributi: ergo &c.

9 Tertia demum sententia docet, leges tributorum, si constat hæc iuste fuisse imposita, obligare in conscientia ad solvendum tributa, etiam si non petantur. Ita volunt Hostiensis in *summa, titulo de censibus §. ex quibus causis: in fine*. Covarruvias in *regula peccatum 2. parte: §. 5. num. 5. dicens esse communem Canonistarum in cap. innovamus de censibus. Castro l. 1. de lege penali. c. 10. Medina C. de restit. q. 13. Ledesma 2. p. q. 18. art. 3. dub. 10. Navarrus l. 3. de restitut. c. 2. num. 263. Suarez l. 5. de varietate Legum humanarum c. 18. n. 6. Franc. Tolleus in sua instructione Sacerdotum l. 5. c. 76.*

Probat hęc sententia primò ex ipsa scriptura: ad Rom. 13. Apostolus scribit, *ideo & tributa præstatis: ministri enim Dei sunt: reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum, cui veſtigal, veſtigal*. Didicerat hanc veritatem Apostolus ab ipso suo magistro, qui *Mathei 22. ait: reddite ergo quæ sunt cæsaris cæsari, & quæ sunt Dei, Deo*. Authoritati accedit ratio. Quelibet communitas tenetur ex iustitia dare principi ob curam ac sollicitudinem, quam in illa regenda ac defendenda habet, iustum stipendium & subsidium necessarium ad conservationem publicæ tranquillitatis: atque tributa ex justa causa imposita fuerunt, vel ut essent iustum stipendium ad sustentationem ipsius principis; vel ob commune ac publicum quoddam bonum: ergo ipsi tale tributum iustum tenetur dare republica ex iustitia: ergo singulæ partes suam sibi competentem partem, quæ eadem obligatione seorsim sumptæ obligatæ manent, quam contraxit tota communitas. Ita Lefsius l. 2. de iustitia c. 33. de *tributis dub. 8.* majoris veritas tum ex illis apostoli verbis constat: *quis unquam stipendiis suis militavit?* Tum si quilibet operarius est dignus mercede sua; hæc utique totius communitatis director ac iustus privandus nequiquam erit. Accedit quòd cum hoc pacto republica onus se regendi in unum transtulisse videatur. Nec minus certa apparet minor. Illa enim solummodo tribu-

tributa iusta asserimus, quæ ab habente supremam potestatem regendi communitatem, vel ob suum iustum stipendium, vel ob commune ac publicum bonum indicantur: ergo necesse, ut tributa iusta imposita sint, vel ut iustum stipendium vel ob commune bonum, quod assererat minor. Confirmatur paritate mutuata ex obligatione ad solvendas decimas, quæ prelati ob administrationem in spiritualibus ex iustitia debentur.

10 Ad rationes allatas pro hac tertia sententia, quam nos cæteris probabiliorem & veram iudicamus, respondent secundæ opinionis patroni: etsi principi suprema potestas inesse asseratur exigendi tributum; interea tamen obligationem iustitiæ commutativæ ex parte subditorum solummodo tunc reperiri, quando tale tributum ab exactoribus petitur fuerit: ergo ante hanc petitionem nullum obligatum iri. Sed contra est; vel adversarii necessitatem huius petitionis tanquam requisitæ conditionis ad obligationem iustitiæ, ex eo probant, quod princeps supremus absolute non habeat potestatem obligandi subditos ad reddendum tributum ex iustitia, antequam petatur; vel concessa hac facultate in principe, dicunt principem nolle uti hac sua absolute potestate: neutrum potest dici: ergo &c. non primum; quod probatur. Quilibet etiam privatus habet jus obligandi alterum ut solvat sibi, quod

sibi debet ex iustitia etiam antequam exigatur à debitore, estque falsissimum, tunc primum debitorem esse obligatum ad satisfaciendum creditori, si hic suum debitum expetierit: ergo si etiam principi ex iustitia debetur solutio tributi, habebit iste potestatem obligandi, ut solvatur sibi debitum tributum, etiam antequam petatur: atqui vi rationum in tertia sententia allatarum subditi sunt obligati ex iustitia: & ponitur insuper, quod tributum sit iustum: ergo princeps habet absolute potestatem obligandi ut solvatur tributum ante petitionem. Neque adversarii vel ex jure aliquo, facti, aut consuetudine probare poterunt, rempublicam se obligasse principi ad solvendam debitam sustentationem ac cætera ad conservandam rempublicam necessaria subsidia, pro illo solum tempore, quo ista ab exactoribus principis expetita fuerint: cum ipso rationis lumine & textibus scripturæ manifestum sit principibus pro communi bono sollicitis non minus suam sustentationem & sua necessaria ex iustitia deberi, quam operatio cuiuslibet suam mercedem: ergo sicut huc competit jus obligandi alteri, ut sibi mercedem solvat, antequam petatur, ita etiam principi competit hoc jus obligandi subditos ad solvendum tributum antequam petatur.

Sed neque alterum defendi potest, cum dicitur, Principem habere

bere quidem absolute hanc potestatem, interea tamen eundem hac absoluta sua potestate uti nolle. contra enim sic argumentor: vel iste animus principis colligeretur ex aliqua lege, vel ex verbis legis obligantis, vel consuetudine, ac interpretatione subditorum tolerata à principe? nullum ex his potest dici: ergo &c. Non primum, eò quòd nullam adversarii adducere possint. *Dein l. 5. tit. 3.* jubentur expresse mercatores vià rectà incedere per loca, ubi tributa solent exigi, aperire veritatem, nihil occultare. Sed neque ex verbis ipsius legis id desumitur; vel nim ideo hoc colligeretur, quia leges non clarè expriment, tributum etiam antequam petatur solvendum esse, sed absolute, & simpliciter jubent, ut solvatur; vel quia leges ex suo modo tendendi sunt tantum pœnales? ex nullo horum aliquid probant adversarii: ergo &c. Non ex primo. Obligatio enim justitiæ in ipsa materia similitum legum jam intrinsicè inclusa est: ergo absolutum præceptum volens ut solvatur tributum, sufficit quoad vim verborum quoad hanc obligationem ex justitiâ. Probatur antecedens. Materia est solutio tributi debiti ex justitiâ: ergo in ipsa materia talium Legum jam inclusa est obligatio ex justitiâ: ergo absolutum præceptum volens ut solvatur, sufficiet ad inunandum, velle principem ut tributum solvatur antequam petatur. Lex enim simpliciter lata

supposita potestate ferentis, & æquitate materiæ semper obligat, cum neque ex parte verborum aliquid amplius requiratur, neque alia conditio ex vi significationis desumi valeat, neque ulla declaratio juris, aut consuetudinis justæ atque à principe toleratæ contrarium aliquid evincant.

Neque dicas cum aliquibus, similes leges ex suo modo tendendi esse tantum pœnales, quæ non obligant in conscientia ante sententiam condemnatoriam, aut declaratoriam ipsius judicis, eò quòd illa non utantur verbo hoc *precipimus*; sed *statuimus*: adjicientes aliquam conditionem pœnalem. In oppositum enim ita argumentor: qui dicunt illas leges esse pœnales: vel volunt illas impositas esse in pœnam ob culpam præcedentem à subditis commissam? & hoc à potiori, & ex dictis est falsum: vel dicis, illas esse pœnales, eò quòd non obligent in conscientia, sed tantum ad solvendam pœnam in tali lege transgressoribus statutam, quales leges pœnales censentur, quæ prohibent trajicere feras v. g. sed neque hoc potest dici: probatur minor. Leges tributorum neque ex genere suo, aut vi materiæ per se habent, ut sint pœnales, neque fiunt tales per hoc quòd communitè transgressoribus adjiciatur aliqua pœna: ergo non sunt pœnales. Probatur prima pars antecedentis. Leges tributorum determinant justum stipendium principis, vel subsidium ad onera publica necessaria:

Yyy

suum:

rium: ergo instar aliarum legum determinantium certum pretium, in conscientia possunt obligare, & consequenter ex genere suo non sunt merè penales: probatur 2. Leges, quæ mandant solutionem rei ex iustitia debitæ non sunt ex genere suo tantummodo penales: atqui lex tributorum est talis, uti constat ex dictis: ergo non est ex genere suo tantummodo penalis lex.

13 Sed neque fiunt penales ex adiectione alicujus pænæ: si enim sine adiectione alicujus pænæ ponerentur, non forent purè penales: ergo neque fiunt per adiectionem pænæ. Probatur consequentia. Adiectione pænæ nequitiam tollit obligationem, quam aliqua lex sine illius adiectione haberet: ergo per talem adjectam pænam non fiunt merè penales. Probatur consequentia. Per adiectionem pænæ non præsumitur princeps velle minuire efficaciam, quam lex habet sine illius adiectione: atqui minueret, si tolleret obligationem in conscientia, & faceret merè penalem, prout patet: ergo nisi morali certitudine de contraria mente

principis nobis constet, supponendum est per pænam adjectam augeri efficaciam legis.

Confirmatur. Talis lex est composita ex tributo, & ex pænâ, quæ ad diversos fines ordinantur. Tributum, ut sustentetur princeps: pænâ verò, ut subditus ad illam priorem obligationem implendam urgeatur. Ergo manente iusta obligatione in conscientia ad solvendum tributum potuit tamen adici pænâ. Confirmatur 2. Quando incuntur contractus, obligatio his standi datur in conscientia, & tamen ejusmodi conventionibus adicitur pænâ à transgressoribus solvenda: ergo &c.

Confirmatur 3. per adiectionem pænæ non conceditur facultas subdito, ut vel tributum solvat, vel si non solvens deprehensus postmodum fuerit, pænam statutam subeat ergo &c. Probatur antecedens. Hæc ratio efficacia legis minueret contra intentionem legislatorum, neque sufficienter provideretur iustitiæ, & aequitati inter principem ac subditum. Superest ut modo oppositæ parti satisfaciamus.

§. III.

Solvuntur rationes ab adversariis antea pro se adductæ.

14 **A**D adversariorum fundamenta, quæ potissimum in consuetudine fundari assolent, Respondeo, negando suppositum, quod consuetudo contraria huic legi, quantum in conscientia obligat, præjudicare possit: ut enim aliqua

consuetudo legitime introducatur, habeatque vim legis derogantis alii à principe latæ legi, requiritur ut conscio, & consentiente, vel tacite, vel expressè legislatore invaluerit: atqui talis consuetudo nequitiam introducta est vidente, atque diffi-

mulan-

mulante, aut per dispositionem legalem consentiente; sed resistente. atque transgressores omnes severissime puniente principe: ergo &c. Dein ultro concedimus defraudantes tributa iusta teneri in conscientia ad restitutionem: Negamus autem hoc nimis difficile esse, non enim rigorosum nimis videri potest, quod alicui ex iustitia debetur, solvere. Negamus etiam tertio, fini huius legis sufficienter consultum esse per executionem pœnarum contra defraudatores sumptam, cum enim rarissime deprehendantur, casu quo liceret absque culpa morali defraudare principes, notabilissime redditus regii minuerentur, cum semel omnes huic obligationi se vellent subducere.

Dices: ut consuetudo derogans legi introducatur, non requiritur, ut illa conscio, & consentiente legislatore fuerit introducta; sed sufficit consensus legalis: aliam nunquam posset introduci consuetudo contra Legem. R. ad obligationem Legis latae, atque receptae necessarium esse consensum Legislatoris, expressum, tacitum, aut legalem: expressus consensus datur, quando videt Legislator latam à se legem non observari, & expressè in hanc suae legis abrogationem consentit: tacitus consensus in abrogationem legis aderit, quando sciens suam legem non observari, transgressores tamen non punit. Legis denique consensus habe-

tur, quando iuscio Legislatore contraria consuetudo introducta fuerat, habens ad sui valorem à LL. requisitas condiciones. Atqui nullus ex his consensibus dabitur, quamdiu constat Legislatorem deprehensos suae Legis violatores severa quadam pœnâ afficere.

Ut autem in forma ad rationes contrarias num. 7. propositas respondeamus: ad primam reponimus, præsentiam ab adversariis contrariam consuetudinem juxta hæc tenus dicta non habere illas condiciones, quæ eidem ad hunc effectum producendum sunt necessariz. Ad secundo loco allatam rationem dico, non esse onus gravissimum, quod principi ad sui sustentationem à communitate concessum fuit, aut ex iustis, atque legitimis rationibus à principe exigitur. Quod concernit praxin confessariorum non astringentium defraudatores ad restitutionem; respondeo, hæc ideo fieri, quia confessarii sciunt, sententiam oppositam esse quoque probabilem; pœnitenti autem concessum esse, sequi sententiam probabilem, sibi & suis rebus favorabiliorem; In tertia ratione, negamus, quod leges tributorum, si sint iustæ, habendæ sint pro pœnalibus, cum pro fine suo habeant sustentationem principis à communitate suo Reçtori debitam. Ad quarto loco propositum respondeo, si hæc leges duntaxat pœnales forent, nequaquam sustentationi principum suffi-

sienter consultum fore. Ratio est; quia rarissimè transgressores deprehenduntur; consequenter defectus aliàs debiti tributi non compensatur sufficienter similibus panis. Adductam quinto loco ab adversariis rationem sufficienter judicamus à nobis solvi dicendo, parum ad rem facere, sive Leges tributa imponentes utantur verbo *statuimus*: sive verbo *precipimus*: modò aliunde constet intentio Legislatoris ex ratione, à qua ad ferendam legem permotus fuit: hæc autem est obligatio subditorum ad procurandam sustentationem suo principi: huic fini autem non sufficiunt illa, quæ ex violatoribus harum legum per modum panæ extorquentur, cum, uti insinuatum fuit, rarissimè hujusmodi Legum violatores in suo delicto deprehendantur.

15 Neque majoris efficaciam apparent, quæ pro secunda sententia, volente, antequam petantur, tributa solvenda non esse, allata fuerunt. Cum enim dicunt in jure nova tributa tanquam suspecta reprobari: ergo quemlibet donec sit certus de illorum justitia retinere sua posse. Non urget nos hæc ratio, asserentes dari obligationem in conscientia etiam antequam petantur, si certum sit ejusmodi tributum fuisse justè impositum, unde etiam negatur in tali casu dubium reperiri, consequenter meliorem conditionem possidentium esse.

Cæterum quòd ipsorum reprobationem tam à jure civili, quam à canonico, attinet, prout eam factam esse ex *cap. quanquam: de censibus in 6.* ostendere conantur: dicit ibidem quidam Pontifex, pedagogorum exactiones tam à jure canonico quam civili regulariter meritò esse damnatas, interea tamen tantùm abest, ut illæ alicubi sint prohibitæ, ut potius approbatæ fuerint, *capit: scilicet super quibusdam: 26. de verborum significationibus: & Leg. non solent. Cod. veltigalia nova institui non posse*: cum ergo juxta glossam ad has duas sanctiones pontifex in citato capitulo respexerit, optimè cum *8. Lesho l. 2. c. 33. dub. 8.* inferimus, sermonem ibidem fuisse de veltigalibus, de quibus non constat legitima auctoritate, imperatoris scilicet, vel regiæ instituta, aut antiqua quadam consuetudine introducta fuerint: quod ex eo probabilissimum redditur, quod tempore Bonifacii, qui illius capta Author habetur, pleraque potestatem fuerint producta.

Ob. 1. leges civiles, etiamsi verbo præceptivo utantur non obligant ad mortale, præsertim si per a deprehensis solvenda adjecta fuerit. Respondeo, cum tales leges non tantùm statuunt, & præcipiant, quid sit agendum, sed etiam determinent justum stipendium, vel subsidium, hinc sicut alie leges

leges taxantes certum pretium obligant in conscientia, ita etiam istæ. Lessius *nom.* 59.

Ob. 2. Leges obligantes, ne quis aurum, aut aliud efferat sub pœna commisi, non obligant sub peccato. Respondeo, quia leges istæ sunt multò minoris momenti, & extra causas gravis necessitatis regni; ideo sufficet coactio pœnalis: tributorum autem impositio est per legem intenta tanquam per se

debita, & necessaria Reipublicæ. Tales leges primò taxant absolute tributum, dein addunt, qui autem non solverit, dabunt hanc, vel illam pœnam.

Verba legis sunt ordinariè præceptiva, sicut sunt communiter in aliis legibus moralibus, quæ ad bonum regimen reipublicæ ordinantur: ergo obligant in conscientia.

§. IV.

Qualiter de justitia tributorum, ad hoc ut obligent in conscientia, subditis constare debeat?

16 CUM hæc ipsa sententia prout superius innuimus, tueatur vectigalia etiam postquam petita fuerunt, non esse solvenda ex aliqua obligatione in conscientia, si de illorum justitia non constet; examinandum superest, quanta probabilitas, aut certitudo requiratur, ut aliquis ad solvenda illa in conscientia obligatus existat? Et quænam ex opposito incertitudo de illorù justitia in conscientia absolvat? Ut hoc præstemus revocanda in memoriam erunt superius dicta, necessariam scilicet esse ad tributorum justitiam 1. legitimam potestatem in ferente. 2. Certam causam finalem, sustentationem scilicet principis, vel bonum commune, ac denique tertio ipsam formam, ac proportionem servandam inter subditos ratione tributi solvendi: potest itaque formari quæstio, utrum ad obligationem in con-

scientia subditi quoad hæc omnia tria debeant esse certi, ita ut si vel de unico illis non constet, coram Deo sint excusati? Dein cum certitudo latitudinem patiat, quantum hanc esse oporteat, inquiri potest. Ac ut ab ultimo incipiamus, dicitur imò aliquid nobis non constare, si de illo nullam certam atque evidentem rationem habeamus, vel physicam, vel moralem: atque si in hoc sensu sumamus certitudinem, certo falsum erit in conscientia obligationem ad solvenda tributa duntaxat dari, quando certam, atque evidentem rationem de illorum æquitate habemus; tum quòd major pars ejusmodi physica, aut moralis certitudinis ob debilitatem sui ingenii sit incapax, tum quòd ad alias obligationes introducendas minor aliqua certitudo sufficiat. Sequeretur etiam omnes in consci-

entia deobligatos fore. 2. Potest aliquid mihi non constare, in quantum potest esse, ut ego non habeam rationem, quod sit tale tributum justum, & ex altera parte etiam non habeam rationem quod non sit justum: ut hoc modo detur dubium negativum. In tertio sensu dicitur mihi aliquid non constare, in quantum non habeo evidentem rationem, quae suadeat tributum esse justum, quamvis interea habeam probabile iudicium, & cognitionem, quod illud tributum sit justum. His praeiudicis.

17 Si subditus de iustitia tributi habeat dubium negativum secundo loco explicatum; subditus erit teste Suarezio obligatus in conscientia. Omnium etenim Auctorum sententia est, obligatum esse subditum ad obediendum superiori praecipienti non solum quando subditus certus est, praecipit non esse contra voluntatem Dei, sed etiam quando utrum sit, certus non est, ut vult Augustinus *lib. 22. contra Faustum cap. 25.* habetque hoc potissimum locum in notitia causae, vel finis ob quem indictum fuit tributum, eo quod iste saepissime necessario occultetur, & regulariter omnibus subditis innotescere nequeat, cum non omnibus vacet eas causas, & harum iustitias examinare.

18 Totamque controversiam devolvitur ad dubium positivum, an teneatur in conscientia subditus, si & pro iustitia tributi habeat rationes probabiles, & simul pro iniustitia,

Obligatum fore ejusmodi subditum, defendit Suarezius de *legibus l. 4. c. 18. de tributis.* ductis his rationibus. Si habetur ratio probabilis suadens tale tributum fuisse iuste impositum, haberi potest iudicium speculativum de iustitia illius, quia potest judicari, legislatorem probabili ratione ad illud ferendum fuisse ductum: ergo erit obligatus. Probatur consequentia, si habeat tantum dubium negativum, in quo non potest speculative judicare, tale tributum fuisse iuste impositum, tenetur obedire: ergo multo magis erit obligatus, si absolute potest judicare, quod fuerit iuste impositum. 2. Nemo asserit subditos esse semper exemptos, si probabiliter judicant praetatum iniuste praecipere, etsi simul ex altera parte iis ipsis constaret, quod praetatus habeat suas rationes probabiles. 3. Quodcumque superior iustas causas habet indicendi tributum, obligatur subditus: sed si datur causa probabilis evincens fuisse legitime impositum tributum, superior habuit iustas causas: ergo subditus erit obligatus. Minor constat, quia in principe nequaquam necessaria est evidentia causae, ut tributum iuste imponat. Quarto cum nemo sit aequus iudex in propria causa, nec quilibet sufficienti scientia instructus, hinc ad exemptionem non sufficiet, quodcumque iudicium ab unoquoque de se ipso formatum.

Verum opponer aliquis in dubio meliorem esse conditionem possi-

possidentis, neque privandum esse aliquem suo jure: atqui subditi possident suas pecunias, & præterea ponitur esse dubia obligatio solvendi: ergo illi non erunt obligati: ex hac objectione colligimus in proposito casu duos certo aliquo modo esse in possessione, principem in possessione juris præcipiendi, & subditum in possessione suarum pecuniarum: insuper esse dubium, quinam suo jure, quod possidet, privari debeat. Afferunt autem Lessius, & Suarezius, in similibus meliorem fore illius conditionem, qui majus jus habet, & pro quo magis præsumitur: cum ergo pro jure obligandi subditum residente in principe magis præsumatur, hic subditus prius suo jure spoliandus erit, quam ipse princeps.

20 Dixi subditum prius suo jure

§. V.

Resolvitur principalis & ultimata quæstio.

21 **Q**Uæ hætenus universim, ac in genere de obligatione ad solvenda tributa disputavimus, facillimam nobis faciunt solutionem propositi casus, obligatum scilicet esse in conscientia Cajum ut totum emptionis pretium instrumento venditionis inferat. Eò quòd quilibet teneatur in conscientia sua solvere tributum à principe justè impositum; hoc autem fuisse justè impositum, inde constat, quia neque de potestate principis exigen-

spoliandum esse, quia magis præsumitur pro jure principis: quod tamen neutiquam faciendum, si non constet, principem habere in generali potestatem ad imponendum tributum, etsi præterea non constet, principem carere illa potestate; cum enim primum fundamentum sit potestas principis, & obligatio exinde resultans in subditos, hinc si de istis dubitetur, cessat omnis ratio præsumendi justitiam ad obligandum in principe, estque melior conditio subditorum sua bona possidentium; quòd si autem constet in generali eundem habere potestatem imponendi tributa, dubitatur verò de aliquo particulari, num istud omnes condiciones habeat. Præsumendum erit magis pro principe, nisi constet aliquam ex requisitis conditionibus deficere.

di aliquid ad sui sustentationem dubitatur: præterea immemorialis memoria hanc praxin comprobavit: sufficiens insuper causa apparet, sustentatio scilicet propria. Adde quòd in tributis antiquis præsumenda sit ipsa causa. Neque defectus in forma deprehenditur, quasi Cajus hæc solvens gravaretur plus cæteris, cum isti eidem legi subjecti vivant: cum igitur tributorum leges, quæ allatas conditiones servant, ab utroque jure sint appro-

approbatæ, neque Cajus in conscientia ab hac obligatione exemptus censeretur poterit.

Quod si autem Dominus, cui prædicta pensio annuatim solvenda est, sit alius inferior Principe totius Provinciae, & particularis cuiusdam Hofmarchiz dominus: etiam ex alio titulo ejusmodi annuus canon potest deberi: quia sub hac conditione potuerunt illi agri in emphyteusim ejusmodi Hofmarchiz incolis fuisse elocati, ita ut abque omni dubio ex iustitia ad similia præstanda obligentur, etiam transmissio, quod tributorum leges in conscientia non obligent.

Dices: potuit Cajus amici gratiâ, vel ob vicini prædii commoditatem, majorémque fructum suâ industria colligendum, alium emptorem excludendum, plura illud prædium emere; & nihilominus in instrumentum publicum minus pretium inferere: ergo non erit obligandus in conscientia ad faciendam refusionem suo domino territoriali. R. allatos hosce titulos tenentes se ex parte emptoris, majorem scilicet fructum ex singulari industria emptoris, colligendum &c. majorem commoditatem, non agnosci communiter ab authoribus ut sufficientes ad augendum pretium rei. Ergo non est credibile, quod ob hos fines excessus aliquis pretii supra commune atque vulgare commissus fuerit. R. 2. si certum, atque indubitatum sit, promissum, atque solu-

tum pretium non esse commensuratum valori empti prædii sed illum excedere, tunc concedimus, quod iste excessus probabiliter non sit necessario inferendus instrumento publico; eò quod Dominus territorialis duntaxat habeat jus ad tributum annuum, correspondens vero atque iusto pretio prædiorum. Sicut autem hoc licitum agnosceremus, quando de hoc excessu certò constat, ita Cajum in conscientia obligamus, si de iniustitia hujus pretii dubitetur; quia dominus territorialis est in quasi possessione hujus juris, & in dubio melior est conditio possidentis.

Dices prædia, & alia bona immobilia, in libris contributionum, non tanto, sed fortè tertia parte minore tributo taxari, quam quanto taxari possent, si totum pretium, quo valent, ac modo vaneunt, ad acta publica deferretur: ergo emptori licebit pretium boni juxta illum modum indicare, quæstioni, esto ex aliis forsitan titulis illi canus emerit. R. cum emptor agnoverit, hanc praxin, & obligationem solvendi annuum canonem proportionatum pretio emptionis, non esse de novo primum introductum, sed immemorabilem ad omnes sive Hofmarchiz incolis extensum; colligimus valde probabiliter, tributum, quo taxata fuerunt prædia, non fuisse semper idem, æquale, atque minus illo, quo taxari possunt; sed esse varium, mutabile, inæquale, & pretio ex-

penlo

penso pro re coempta proportionatum. Secundo: si ponamus casum, quod præter annum tributum correspondens pretio rei emptæ adhuc aliquod tributum ex hoc ipso prædio solvendum sit: iudicamus, hoc, de quo quæritur, tributum non habere veram rationem alicujus tributi, sed cujusdam annui canonis, ac pensionis, quæ ob concessum primis cultoribus prædium in recognitionem fuerat imposita, uti in feudo, & emphyteusi factum fuisse cernimus. Quod vel maximè verosimile videtur, si Dominus territorialis, aut Hofmarchiæ cui hæc controversa pensio annuatim est solvenda, sit quidam Dynasta, Monasterium, & alius principe supremo illius Provinciæ (cui alia adhuc tributa ex tali prædio sunt præstanda) inferior.

C A S U S XXXIX.

De rei iudicatæ valore.

Sempronius, postquam eidem prædium, de cujus proprietate cum Cajo litigaverat, à iudice adjudicatum fuisset, ac sententia in rem iudicam jam transisset, reperit aliquod instrumentum, vi cuius clarè intelligit, adjudicatum sibi prædium omni jure ad priorem possessorem Cajum pertinere. Hinc.

Q. Utrum hoc à iudice sibi adjudicatum prædium in conscientia retinere possit?

SYNOPSIS.

1. **Q**uid sit sententiam in rem iudicam transisse declaratur.
2. In foro externo tali sententiæ est acquiescendum.
3. Quia talis sententia accipitur pro veritate.
4. Si mala fide litigaverit Sempronius, in conscientia nequaquam tutus erit.
5. Contrariam tamen dicendum, si bona fide.
6. Solvitur argumentum ex cap. sig. nificationibus 2. de purgat: vulgari: petitum.
7. Solvitur obiectio ex lege si fullo: de conditione sine causa.
8. Item ex lege in commodato 17. ff. commodati.
9. Sola sententia iudicis non potest transferre dominium in alterum, bene autem accedente supremi legislatoris consensu.
10. Non datur paritas inter nostrum casum, & inter ledentem alios in

Zzz

com-